

TEISINGUMO TEISMO SPRENDIMAS

2004 m. sausio 13 d.(*)

„Paukštiena – Eksporto grąžinamosios išmokos – Prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepateikimas – Galutinis administracinis sprendimas – Po šio sprendimo priimto Teisingumo Teismo prejudicinio sprendimo poveikis – Teisinis saugumas – Bendrijos teisės viršenybė – Bendradarbiavimo principas – EB 10 straipsnis“

Byloje C-453/00

dėl *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Nyderlandai) pagal EB 234 straipsnį Teisingumo Teismui pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą šio teismo nagrinėjamoje byloje tarp

Kühne & Heitz NV

ir

Productschap voor Pluimvee en Eieren,

dėl Bendrijos teisės, o pirmiausia – iš EB 10 straipsnio kylančio bendradarbiavimo principo išaiškinimo,

TEISINGUMO TEISMAS,

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegiją pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann ir J. N. Cunha Rodrigues, teisėjai A. La Pergola, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, F. Macken, N. Colneric (pranešėja) ir S. von Bahr,

generalinis advokatas P. Léger,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

išnagrinėjusių rašytines pastabas, pateiktas:

- *Kühne & Heitz NV*, atstovaujamos advokaat A. J. Braakman,
- *Productschap voor Pluimvee en Eieren*, atstovaujamos generalinio sekretoriaus pavaduotojo C. M. den Hoed,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos H. G. Sevenster,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir C. Vasak,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos T. van Rijn,
- ELPA priežiūros institucijos, atstovaujamos B. Eiríksdóttir,

susipažinęs su teismo posėdžio pranešimu,

išklausęs 2002 m. spalio 9 d. posėdyje *Kühne & Heitz NV*, atstovaujamos A. J. Braakman, Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos H. G. Sevenster ir J. G. M. van Bakel, Prancūzijos

vyriausybės, atstovaujamos R. Abraham ir C. Isidoro, Komisijos, atstovaujamos T. van Rijn, ir ELPA priežiūros institucijos, atstovaujamos B. Eiríksdóttir, pateiktas žodines pastabas,

susipažinęs su 2003 m. birželio 17 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendim?

1 2000 m. lapkričio 1 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo tą patį metų gruodžio 11 d., *College van Beroep voor het bedrijfsleven*, remdamasis EB 234 straipsniu, pateikė prejudicinį klausimą dėl Bendrijos teisės, o pirmiausia – iš EB 10 straipsnio kylančio bendradarbiavimo principo išaiškinimo.

2 Šis klausimas pateiktas nagrinėjant bylą tarp *Kühne & Heitz NV* (toliau – *Kühne & Heitz*) ir *Productschap voor Pluimvee en Eieren* (toliau – *Productschap*) dėl eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo.

Teisinis pagrindas

3 EB 10 straipsnyje tvirtinta:

„Kad užtikrintų šios Sutarties ir Bendrijos institucijų nustatytą pareigą vykdyti, valstybės narės imasi visų atitinkamų bendrų ar specialių priemonių. Jos padeda atlikti Bendrijos uždavinius.

Jos nesiima jokių priemonių, kurios gali trukdyti siekti šios Sutarties tikslų.“

4 Kalbant apie Nyderlandų teisę, pažymėtina, kad 1992 m. birželio 4 d. *Algemene wet bestuursrecht* (Bendrasis administracinės teisenos įstatymas, *Stbl.*, 1992, p. 315), pastarąjį kartą iš dalies pakeisto 2001 m. gruodžio 12 d. (*Stbl.*, 2001, p. 664), 4:6 ir 8:88 straipsniuose numatyta:

„4:6 straipsnis

1. Kai dėl prašymo priimamas sprendimas jį atmesti visų ar iš dalies, naujų prašymų galima pateikti tik tada, kai ieškovas gali pateikti naują faktą arba nurodyti pasikeitusias aplinkybes.

2. Jeigu nepateikiama naujų faktų arba nenurodomos pasikeitusios aplinkybės, administracinės valdžios įstaiga gali, netaikydama 4:5 straipsnio, atmesti prašymą, remdamasi ankstesniu savo sprendimu jį atmesti.

<...>

8:88 straipsnis

1. Vienos iš šalių prašymu teismas gali peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, atsižvelgdamas į faktus ir aplinkybes, kurie:

- a) susiklostė iki priimant teismo sprendimą;
- b) pareiškėjas iki paskelbiant teismo sprendimą jį nežinojo ir pagrįstai negalėjo žinoti; ir
- c) jeigu jie būtų buvę žinomi, teismas būtų galbūt priimti kitokį sprendimą.

2. Kiek būtų, 6 skyrius ir 8.2 ir 8.3 antraštinės dalys taikomos *mutatis mutandis*.“

Pagrindin? byla

5 Laikotarpiu nuo 1986 m. gruodžio mėn. iki 1987 m. gruodžio mėn. *Kühne & Heitz* ? treči?sis šalis eksportavo tam tikr? paukštienos dali? kiek?. Savo deklaracijose Nyderland? muitinei ji ?vardijo ši? prek? kaip priklausan?i? Bendrojo muit? tarifo 02.02 B II e) 3 subpozicijai („Kitos paukštienos šlaunel?s ir j? dalys“). Remdamasi šiomis deklaracijomis, *Productschap* skyr? ši? subpozicij? atitinkan?ias eksporto gr?žinam?sias išmokas ir išmok?jo atitinkam? sum?.

6 Atlikusi patikrinim? *Productschap* ši? prek? nusprend? perklasifikuoti ? 02.02 B II ex g subpozicij? („kita“). Po šio perklasifikavimo ji pareikalavo gr?žinti 970 950,98 NLG sum?.

7 *Kühne & Heitz*, kurios skundas dėl šio gr?žinimo reikalavimo buvo atmestas, dėl tokio sprendimo pateik? *College van Beroep voor het bedrijfsleven* apeliacin? skund?. 1991 m. lapkri?io 22 d. sprendimu (toliau – 1991 m. lapkri?io 22 d. sprendimas) šis teismas atmet? apeliacin? skund?, motyvuodamas tuo, kad nagrin?jama prek? nepatenka ? „šlaunelį“ s?vok? 02.02 B II e) 3 subpozicijos prasme. Toje byloje *Kühne & Heitz* nepraš?, kad Teisingumo Teismui būtų pateiktas prejudicinis klausimas.

8 V?liau 1994 m. spalio 5 d. Sprendime *Voogd Vleesimport en ?export* (C?151/93, Rink. p. I?4915) Teisingumo Teismas nusprend?:

„20 Todėl šlaunel?, prie kurios likusi nugaros dalis, turi būti laikoma šlaunele senosios nomenklatūros 02.02 B II e) 3 subpozicijos ir naujosios nomenklatūros 0207 41 51 000 subpozicijos prasme, jei ši nugaros dalis nėra pakankamai didel?, kad suteikt? produktui savo esminius požymius.

21 Kadangi tuo metu nebuvo Bendrijos taisykl?, vertindamas, ar taip yra, nacionalinis teismas turi atsižvelgti ? nacionalin?s prekybos papročius ir tradicinius pjaustymo metodus.“

9 Pri?mus min?t? Sprendim? *Voogd Vleesimport en -export*, *Kühne & Heitz* pateik? *Productschap* prašym? išmok?ti gr?žinam?sias išmokas, kurias gr?žinti, jos nuomone, *Productschap* reikalavo nepagr?stai, ir papraš? išmok?ti didesn? sum?, kuri? būtų gavusi kaip gr?žinam?sias išmokas, jeigu vištienos šlaunel?s, eksportuotos po 1987 m. gruodžio mėn., būtų buvusios klasifikuotos pagal t? teismo sprendim?.

10 *Productschap* atmet? šiuos prašymus ir, spr?sdama dėl jai pateikto skundo, 1997 m. liepos 21 d. sprendimu paliko galioti ankstesn? sprendim? atmesti prašym?. Tada *Kühne & Heitz* pateik? skund? dėl šio sprendimo, kuris yra pagrindin?s bylos dalykas.

Sprendimas dėl prašymo priimti prejudicin? sprendim? ir prejudicinis klausimas

11 Savo sprendime dėl prašymo priimti prejudicin? sprendim? *College van Beroep voor het bedrijfsleven* atmet? antr?j? prašym?, kur? jam pateik? *Kühne & Heitz*, sumok?ti sum?, atitinkan?i? didesn? sum?, ? kuri? ši bendrov? tvirtina turinti teis? dėl prek?, kurias eksportavo po 1987 m. gruodžio mėnesio.

12 Dėl pirmojo *Kühne & Heitz* prašymo sumok?ti gr?žinam?sias išmokas, kurias gr?žinti jos buvo reikalaujama nepagr?stai, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* nurodo, kad pagal Nyderland? teis? administracin?s valdžios ?staiga iš esm?s bet kada gali perži?r?ti galutin? sprendim?. Tokios teis?s buvimas gali, nelygu aplinkyb?s, reikšti, kad atsiranda pareiga atšaukti tok? sprendim?.

13 *College van Beroep voor het bedrijfsleven* mano, kad tvirtindama, jog *Kühne & Heitz* turi tik

teis? tam pa?iam teismui pateikti prašym? d?l 1991 m. lapkri?io 22 d. sprendimo perži?r?jimo, *Productschap* ? tai neatsižvelg?. Tod?l *Productschap* r?m?si klaidingu teis?s aiškinimu.

14 Vis d?lto šis teismas mano, kad nors iš principo b?t? galima panaikinti 1997 m. liepos 21 d. sprendim? remiantis šiuo motyvu, toks panaikinimas b?t? tikslingas ir tur?t? prasm?s tik tuo atveju, jei b?t? neabejotina, kad *Productschap* turi ne tik teis? perži?r?ti ankstesn? savo sprendim?, bet ir pareig? iš naujo patikrinti, ar egzistavo teis? ? gr?žinam?sias išmokas už kiekvien? eksportuot? prek?, ir, jei taip, nustatyti ši? išmok? dyd?.

15 D?l tokios pareigos perži?r?ti sprendim? *College van Beroep voor het bedrijfsleven* pažymi, kad reikia remtis principu, pagal kur? teismo sprendimas, priimtas v?liau nei galutinis administracinis sprendimas, savaime negali paveikti pastarojo sprendimo galutinio pob?džio. Tas pats galioja ir Teisingumo Teismo priimt? prejudicini? sprendim? atveju, kadangi teis? tur?jo b?ti taikoma remiantis jo pateiktu išaiškinimu nuo to momento, kai ?sigaliojo išaiškinta nuostata, nebent Teisingumo Teismas šiuo klausimu aiškiai nusprend? kitaip. Prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas tvirtina, jog koncepcija, kad galutiniai sprendimai paprastai turi b?ti pakeisti siekiant pritaikyti juos prie v?lesnio teismo (šiuo atveju – Bendrijos teismo) sprendimo, sukelt? administracin? chaos?, rimtai pažeist? teisin? saugum? ir d?l to b?t? nepriimtina.

16 Vis d?lto *College van Beroep voor het bedrijfsleven* pažymi, kad pagal Nyderland? teis? tam tikrais atvejais leidžiama, jog v?lesnis teismo sprendimas gali tur?ti pasekmi? bylose, kuriose išnaudotos visos teisi? gynimo priemon?s. Šiuo klausimu jis primena *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandai) praktik? d?l Europos žmogaus teisi? teismo priimt? sprendim? poveikio baudžiamosiose bylose. *Hoge Raad der Nederlanden* savo 1991 m. vasario 1 d. sprendime (*Nederlandse Jurisprudentie* – NJ – 1991, p. 413) nusprend?, jog tai, kad v?liau išaišk?ja kurios nors iš pagrindini? teisi?, ?tvirtint? Europos pagrindini? žmogaus teisi? ir laisvi? apsaugos konvencijos 6 straipsnyje, pažeidimas, yra reikšmingas pagrindas, galintis užkirsti keli? vykdyti baudžiamojoje byloje priimt? sprendim?, kurio nebegalima apsk?sti.

17 *College van Beroep voor het bedrijfsleven* kyla klausimas, ar neder?t? nukrypti nuo galutinio administracinio sprendimo tokiu atveju, koks yra jo nagrin?jamas, kai, pirma, *Kühne & Heitz* išnaudojo visas tur?tas teisi? gynimo priemones, antra, jo pateiktas Bendrijos teis?s aiškinimas pasirod? neatitinkantis v?liau Teisingumo Teismo priimto sprendimo ir, tre?ia, suinteresuotasis asmuo ? administracin?s valdžios ?staig? kreip?si iš karto po to, kai sužinojo apie š? Teisingumo Teismo sprendim?.

18 Toks klausimas pateisinamas atsižvelgiant vis? pirma ? EB 234 straipsn?, pagal kur? teismas, kurio sprendimas negali b?ti toliau apskundžiamas, privalo kreiptis ? Teisingumo Teism? su prašymu priimti prejudicin? sprendim?. 1991 m. *College van Beroep voor het bedrijfsleven* klaidingai man? neturintis tokios pareigos, kadangi remdamasis 1982 m. spalio 6 d. Sprendimu *Cilfit ir kt.* (283/81, Rink. p. 3415) galvojo, kad n?ra joki? abejoni? d?l atitinkam? tarifini? subpozicij? aiškinimo. Tod?l prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas klausia, ar veiksmingas ir visiškas Bendrijos teis?s ?gyvendinimas reiškia, kad tokioje byloje, kaip antai jo nagrin?jama, taisykl? d?l galutinio administracinio sprendimo yra ne tokia griežta.

19 Atsižvelgdamas ? šiuos svarstymus, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* nusprend? sustabdyti bylos nagrin?jim? ir pateikti Teisingumo Teismui š? prejudicin? klausim?:

„Ar Bendrijos teis?, o pirmiausia – iš EB 10 straipsnio kylantis lojalumo Bendrijai principas reikalauja, kad administracin?s valdžios ?staiga tokiomis aplinkyb?mis, kurios išd?stytos šiame teismo sprendime, turi perži?r?ti galutin? sprendim?, kad užtikrint? visišk? Bendrijos teis?s, kuri? reikia aiškinti pagal v?liau priimt? prejudicin? sprendim?, poveik??“

D?I prejudicinio klausimo

20 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad visos valstybių narių valdžios institucijos turi pareigą užtikrinti Bendrijos teisės normų laikymąsi, neperžengdamos savo kompetencijos ribų (žr. 1990 m. birželio 12 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C?8/88, Rink. p. I?2321, 13 punkt?).

21 Bendrijos teisės normos išaiškinimas, kurį Teisingumo Teismas pateikia vykdydamas EB 234 straipsnio jam suteiktus įgaliojimus, paaiškina ir prireikus patikslina šios normos reikšmę ir apimtį, kaip ji turi arba turėtų būti suprantama ir taikoma nuo įsigaliojimo momento (žr., be kita ko, 1980 m. kovo 27 d. Sprendimo *Denkavit italiana*, 61/79, Rink. p. 1205, 16 punkt? ir 2000 m. vasario 10 d. Sprendimo *Deutsche Telekom*, C?50/96, Rink. p. I?743, 43 punkt?).

22 Iš to darytina išvada, kad taip išaiškinti Bendrijos teisės normų administracinės valdžios įstaiga, neperžengdama savo įgaliojimų ribų, turi taikyti net tiems teisiniams santykiams, kurie atsirado ir susiformavo prieš Teisingumo Teismui priimant sprendimą pagal pateiktą prašymą išaiškinti.

23 Pagrindinėje byloje keliamas klausimas, ar reikia laikytis tokios pareigos, nepaisant administracinio sprendimo galutinio pobūdžio, kurį jis įgijo iki prašymo jį peržiūrėti, kad būtų atsižvelgta į Teisingumo Teismo sprendimą, priimtą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą išaiškinimo klausimu.

24 Reikia priminti, kad teisinio saugumo principas yra vienas iš Bendrijos teisėje pripažintų bendrųjų principų. Tai, kad administracinis sprendimas tampa galutinis, kai pasibaigia protingi apskundimo terminai arba išnaudojus visas teisios gynimo priemones, sustiprina šio saugumą, todėl Bendrijos teisėje nenumatytas reikalavimas, iš principo įpareigojantis administracinės valdžios įstaigą peržiūrėti tokį galutiniu tapusį sprendimą.

25 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad pagal Nyderlandų teisę administracinės valdžios įstaiga, nepažeisdama trečiųjų asmenų interesų, visada turi teisę peržiūrėti galutinį administracinį sprendimą ir kad, nelygu aplinkybės, tokios teisės buvimas gali reikšti, jog atsiranda pareiga atšaukti tokį sprendimą, net jei ši teisė nereikalauja, kad kompetentinga valdžios įstaiga sistemingai peržiūrėtų galutinius administracinius sprendimus, siekdama, kad jie atitiktų vėliau už juos priimtą teismo sprendimą. Šio teismo klausimu siekiama išsiaiškinti, ar tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, pareiga peržiūrėti galutinį administracinį sprendimą kyla iš Bendrijos teisės.

26 Kaip matyti iš bylos medžiagos, susiklostė tokios aplinkybės. Pirma, nacionalinėje teisėje administracinės valdžios įstaigai pripažįstama teisė peržiūrėti pagrindinėje byloje nagrinjamą galutiniu tapusį administracinį sprendimą. Antra, šis sprendimas tapo galutinis tik po to, kai nacionalinis teismas, kurio sprendimą negalima apskųsti teismine tvarka, priėmė sprendimą. Trečia, šis teismo sprendimas buvo pagrįstas Bendrijos teisės aiškinimu, kuris, atsižvelgiant į vėlesnį Teisingumo Teismo sprendimą, buvo klaidingas ir priimtas nesikreipus į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, nors buvo EB 234 straipsnio trečioje pastraipoje numatytos sąlygos. Ketvirta, suinteresuotasis asmuo į administracinės valdžios įstaigą kreipėsi iš karto po to, kai sužinojo apie šį Teisingumo Teismo sprendimą.

27 Tokiomis aplinkybomis, remiantis iš EB 10 straipsnio kylančiu bendradarbiavimo principu, atitinkama administracinės valdžios įstaiga turi peržiūrėti šį sprendimą, kad atsižvelgtų į tuo tarpu Teisingumo Teismo pateiktą atitinkamos Bendrijos teisės nuostatos išaiškinimą. Atsižvelgdama į šio peržiūrėjimo rezultatus, ši įstaiga turi nustatyti, kiek ji gali keisti atitinkamą sprendimą, nepažeisdama trečiųjų asmenų interesų.

28 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad iš EB 10 straipsnio kylantis bendradarbiavimo principas numato administracinės valdžios įstaigos pareigą gavus atitinkamą prašymą peržiūrėti galutinį administracinį sprendimą tam, kad būtų atsižvelgta į tuo tarpu Teisingumo Teismo pateiktą atitinkamos nuostatos išaiškinimą, jei:

- ši įstaiga pagal nacionalinę teisę gali peržiūrėti šį sprendimą,
- aptariamas sprendimas tapo galutinis nacionaliniam teismui, kuris priima sprendimus kaip paskutinę instanciją, pirmus sprendimą,
- šis sprendimas, atsižvelgiant į vėlesnį už jį Teisingumo Teismo sprendimą, grindžiamas klaidingu Bendrijos teisės aiškinimu, priimtu nesikreipus į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, nors buvo EB 234 straipsnio trečioje pastraipoje numatytos sąlygos, ir
- suinteresuotasis asmuo į administracinės valdžios įstaigą kreipėsi iš karto po to, kai sužinojo apie šį sprendimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

29 Nyderlandų ir Prancūzijos vyriausybės bei Komisijos ir ELPA priežiūros institucijos, kurios pateikė Teisingumo Teismui savo pastabas, išlaidos nėra atlygintinos. Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas.

Remdamasis šiais motyvais,

TEISINGUMO TEISMAS,

atsakydamas į *College van Beroep voor het bedrijfsleven* 2000 m. lapkričio 1 d. sprendimu pateiktą klausimą, nusprendžia:

Iš EB 10 straipsnio kylantis bendradarbiavimo principas numato administracinės valdžios įstaigos pareigą gavus atitinkamą prašymą peržiūrėti galutinį administracinį sprendimą tam, kad būtų atsižvelgta į tuo tarpu Teisingumo Teismo pateiktą atitinkamos nuostatos išaiškinimą, jei:

- ši įstaiga pagal nacionalinę teisę gali peržiūrėti šį sprendimą,
- aptariamas sprendimas tapo galutinis nacionaliniam teismui, kuris priima sprendimus kaip paskutinę instanciją, pirmus sprendimą,
- šis sprendimas, atsižvelgiant į vėlesnį už jį Teisingumo Teismo sprendimą, grindžiamas klaidingu Bendrijos teisės aiškinimu, priimtu nesikreipus į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, nors buvo EB 234 straipsnio trečioje pastraipoje numatytos sąlygos, ir

– **suinteresuotasis asmuo ? administracin?s valdžios ?staig? kreip?si iš karto po to, kai sužinojo apie š? sprendim?.**

Skouris

Jann

Timmermans

Gulmann

Cunha Rodrigues

La Pergola

Puissochet

Schintgen

Macken

Colneric

von Bahr

Paskelbta 2004 m. sausio 13 d. viešame pos?dyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininkas

R. Grass

V. Skouris

* Proceso kalba: oland?.